Процедуру визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації (далі – шкода та збитки) встановлено Порядком визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 326 (зі змінами) (далі – Порядок).

ДОНЕЦЬКА ОДА
Департамент екології та природ.ресурсів
16/99-26/09-18 від 09.04.2026

Відповідно до Порядку визначення шкоди та збитків здійснюється окремо за такими напрямами.

Шкода, завдана земельним ресурсам – напрям, що включає шкоду від пошкодження і знищення родючого шару ґрунту та шкоду, зумовлену забрудненням і засміченням земельних ресурсів.

Основні показники, які оцінюються:

витрати на рекультивацію земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництво, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;

збитки, завдані власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення;

витрати на відновлення меліоративних систем;

шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок забруднення ґрунтів речовинами, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості;

шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок засмічення земельних ділянок сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами.

Збитки, завдані водним ресурсам, – напрям, що включає забруднення, засмічення, вичерпання та інші дії щодо водних ресурсів, які можуть погіршити умови водопостачання, завдати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості ґрунтів та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод.

Основні показники, які оцінюються:

збитки, заподіяні внаслідок забруднення та засмічення вод;

збитки, заподіяні внаслідок самовільного, зокрема незаконного, користування водними ресурсами;

збитки, заподіяні навколишньому природному середовищу в межах територіального моря, виключної (морської) економічної зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях.

Шкода, завдана атмосферному повітрю, – напрям, що включає шкоду, завдану викидами забруднювальних речовин в атмосферне повітря.

Основним показником, який оцінюється, є обсяг неорганізованих викидів.

Збитки, завдані природно-заповідному фонду, – напрям, що включає збитки, завдані територіям та об’єктам природно-заповідного фонду та пов'язані із ними витрати.

Втрати лісового фонду – напрям, що включає втрати і пошкодження лісів і лісових ділянок, та пов'язані із ними витрати. Основні показники, які оцінюються:

втрати лісогосподарського виробництва, спричинені обмеженням прав землекористувачів;

втрати лісокористувачів, заподіяні тимчасовим зайняттям земельних ділянок, встановленням обмежень щодо їх використання та неодержанням доходів у зв'язку з тимчасовим невикористанням земельних ділянок.

Втрати надр – напрям, що включає втрати надр, завдані самовільним їх користуванням. Основні показники, які оцінюються:

обсяг самовільного, зокрема незаконного, користування надрами;

збитки, завдані внаслідок самовільного користування надрами.

За наявною в департаменті інформацією, отриманою в процесі виконання своїх обов'язків, Державною екологічною інспекцією у Донецькій області з початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації станом на 01.01.2026 здійснено:

392 розрахунки шкоди, завданої земельним ресурсам, на загальну суму 40 млрд 512 млн 644 тис. 265 грн, в тому числі:

за 2022 рік – 45 розрахунків на суму 6 млрд 362 млн 059 тис. 0 грн;

за 2023 рік – 107 розрахунків на суму 19 млрд 963 млн 012 тис. 0 грн;

за 2024 рік – 119 розрахунків на суму 3 млрд 684 млн 691 тис. 755 грн;

за 2025 рік – 121 розрахунок на суму 10 млрд 502 млн 881 тис. 510 грн.

4 розрахунки шкоди, завданої водним ресурсам, на загальну суму 1 млрд 717 млн 906 тис. 092 грн., в тому числі:

за 2024 рік – 3 розрахунки на суму 811 млн 546 тис. 092 грн;

за 2025 рік – 1 розрахунок на суму 906 млн 360 тис. 0 грн.

3533 розрахунки внаслідок забруднення атмосферного повітря неорганізованими викидами на загальну суму 180 млрд 593 млн 610 тис. 100 грн, в тому числі:

за 2022 рік – 46 розрахунків на суму 122 млрд 520 млн 125 тис. 179 грн;

за 2023 рік – 786 розрахунків на суму 15 млрд 013 млн 864 тис. 454 грн;

за 2024 рік – 989 розрахунків на суму 35 млрд 548 млн 444 тис. 860 грн;

за 2025 рік – 1712 розрахунків на суму 7 млрд 511 млн 175 тис. 607 грн.

27 розрахунків шкоди, завданої природно-заповідному фонду, на загальну суму 2 трлн 135 млрд 620 млн 390 тис. 179 грн., в тому числі:

за 2023 рік – 5 розрахунків на суму 15 млрд 783 млн 273 тис. 695 грн;

за 2024 рік – 6 розрахунків на суму 545 млрд 931 млн 820 тис. 0 грн;

за 2025 рік – 16 розрахунків на суму 1 трлн 573 млрд 905 млн 296 тис. 484 грн.

За інформацією Південно-Східного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства станом на 01.01.2026 опрацьовано Акт комісійного встановлення фактів заподіяння шкоди та збитків земельним ділянкам лісогосподарського призначення, захисним насадженням лінійного типу, лісовим розсадникам, лісовим культурам та мисливським угіддям на території державного підприємства «Лиманське лісове господарство» внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України від 25.07.2025 та проведено розрахунок розміру шкоди та збитків, заподіяних земельним ділянкам

лісогосподарського призначення, захисним насадженням лінійного типу, лісовим розсадникам, лісовим культурам спричинені обмеження прав постійних лісокористувачів та власників лісів, для використання їх у цілях, не пов’язаних з веденням лісового господарства, внаслідок збройної агресії Російської Федерації на території ДП «Лиманське лісове господарство» за період з 01.01.2023 по 25.07.2025 роки, що складає 111 млн 240 тис. 724 грн.

За інформацією Державної служби геології та надр України станом на 01.07.2024 здійснено розрахунки розмірів збитків для 296 об’єктів надрокористування, які знаходяться в межах тимчасово окупованої території Донецької області, на загальну суму 42 трлн 123 млрд 298 млн 562 тис. 020 грн 40 коп.

Оцінити шкоду та збитки, завдані довкіллю Донецької області внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України в повному обсязі наразі неможливо через відсутність безпечних умов (проведення активних бойових дій, тимчасова окупація частини території області, забруднення вибухонебезпечними предметами тощо).

Збройна агресія Російської Федерації проти України, що тривалий час продовжується на території Донецької області, призводить до руйнування природних екосистем та погіршення стану навколишнього середовища. Обстріли об'єктів промисловості та інфраструктури стають причиною пожеж, які спричиняють додаткове забруднення повітря, ґрунту та води.

На стан атмосферного повітря негативно впливає надходження значної кількості продуктів згорання боєприпасів, руйнування цивільної та військової техніки, об’єктів інфраструктури, а також інших видів впливу (наприклад, забруднення довкілля паливно-мастильними матеріалами, виникнення пожеж, виток шкідливих газів тощо).

Степові і лісові пожежі, які виникають в результаті бойових дій, характеризуються великими площами займання та відсутністю можливості їх оперативної локалізації під час гасіння. Крім того, на тимчасово окуповані території та території активних бойових дій доступ відсутній та обмежений відповідно, що виключає можливість проведення заходів з виявлення, локалізації та ліквідації пожеж.

Швидке розповсюдження забруднюючих речовин в атмосферному повітрі зумовлює перенесення їх на значні відстані, що призводить до додаткового хімічного забруднення атмосферного повітря не тільки на інші території України, а може поширюватись та впливати на території сусідніх держав.

Активні бойові дії на території Донецької області завдають колосальної шкоди водогосподарській інфраструктурі Донецької області. Основною проблемою забруднення водних об’єктів є руйнування/пошкодження/ припинення діяльності очисних споруд, що очищують стоки перед скиданням у водні об’єкти, руйнування гідротехнічних споруд, водогосподарських систем та систем зливової каналізації.

В результаті бойових дій відбувається додаткове забруднення ґрунтів шкідливими речовинами, що матиме негативні наслідки ще багато років та

потребуватиме розробки та впровадження комплексу заходів з рекультивації, меліорації та детоксикації ґрунтів, тощо. Через відсутність можливості виконувати відбори проб ґрунту, станом на теперішній час проблематично визначити вплив на ґрунти таких забруднювальних речовин. Значна частка чорноземів звичайних на території Донецької області постраждала внаслідок бойових дій, що обумовило їх мілітарну деградацію різного характеру. Мілітарна деградація проявляється у погіршенні усіх основних властивостей ґрунтів, а саме: механічних, фізичних, хімічних, фізико-хімічних, біологічних.

Внаслідок влучення снарядів відбувається аварійне порушення роботи підприємств гірничо-видобувної, хімічної, енергетичної, металургійної галузей, пошкоджено низку екологічно небезпечних підприємств, що спричинило хімічне забруднення територій навколо таких підприємств токсичними органічними сполуками.

Через активні бойові дії на території області утворилися численні відходи від руйнувань, які потребують здійснення спеціальних операцій зі зберігання, оброблення та знешкодження. Адже просте складування цих решток може стати ще одним джерелом забруднення ґрунтових та поверхневих вод і ґрунтів. Згорілі об’єкти також містять велику кількість попелу та недогорілих решток матеріалів, які можуть розмиватися під час опадів, а також розвіюватися вітром в суху погоду.

Відходами від руйнувань є частини (уламки) пошкоджених (зруйнованих) об’єктів, а також матеріали, предмети, які були всередині або поряд з такими об’єктами у момент пошкодження (руйнування) та/або виконання робіт з демонтажу та, які повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не можуть у подальшому використовуватись за місцем їх утворення чи виявлення.

В результаті обстрілів та активних бойових дій на територіях, віднесених до природно-заповідного фонду, відбувається фізичне знищення природних екосистем, порушення ґрунтового покриву, знищення рослинності та місць існування тварин. Значної шкоди завдають пожежі, спричинені бойовими діями, які призводять до знищення лісових масивів, степових екосистем та зменшення біорізноманіття.

Окрему загрозу становить мінування територій, унаслідок чого значні площі природно-заповідного фонду стають небезпечними для доступу та проведення природоохоронних і відновлювальних заходів.

У довгостроковій перспективі наслідками бойових дій є деградація природних комплексів, зниження їх екологічної стійкості, втрата природоохоронної цінності територій, а також суттєве ускладнення або неможливість їх повноцінного відновлення.

Також внаслідок бойових дій значною екологічною проблемою на території Донецької області є втрата надр, завдана їх самовільним користуванням.

Самовільне використання надр призводить до незаконного вилучення корисних копалин, деградації ґрунтів, забруднення водних ресурсів та знищення екосистем.

Ведення активних бойових дій на території області призвело до суттєвих пошкоджень та руйнувань на ділянках надр корисних копалин, що призводить до хімічного забруднення геологічного середовища, порушення гідрогеологічного балансу та зумовлює комплексні екологічні збитки.

Інша запитувана інформація не створювалась та не отримувалась департаментом в процесі виконання свої обов’язків.